

Innst. S. nr. 150

(2005-2006)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

Dokument nr. 8:42 (2005-2006)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Tord Lien, Kåre Fostervold og Øyvind Korsberg om å gjennomgå alle særnorske miljøkrav som kan medføre konkurranseulempes for norsk industri

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Følgende forslag fremmes:

"Stortinget ber Regjeringen gjennomgå alle særnorske miljøkrav som kan medføre konkurranseulempes for norsk industri, og fremme forslag om nødvendige endringer som sikrer samme miljøkrav for norsk industri som er gjeldende i EU og andre sammenlignbare konkurrentland."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Asmund Kristoffersen, Marianne Marthinsen, Eva M. Nielsen, Tore Nordtun, Torny Pedersen og Terje Aasland, fra Fremskrittspartiet, Torbjørn Andersen, Tord Lien og Ketil Solvik-Olsen, fra Høyre, Børge Brende og Ivar Kristiansen, fra Sosialistisk Venstreparti, Heidi Sørensen, fra Kristelig Folkeparti, Line Henriette Holten Hjemdal, fra Senterpartiet, Randi Sollie Denstad og fra Venstre, lederen Gunnar Kvassheim, viser til at det er en målsetting at Norge skal bli et miljøpolitisk foregangsland. For at framtidens generasjoner skal ha tilgang til et godt miljø og ren natur, må hensynet til

miljø være gjennomgripende i alt vi foretar oss. Norge skal være en pådriver i det internasjonale miljøarbeidet.

Komiteen viser til at om lag 80 prosent av norske miljøregler kommer fra EU som følge av EØS-avtalen. EUs regelverk har gitt mulighet til å sette høyere miljøstandarder fordi EU - som vår viktigste handelspartner - har innført stadig mer ambisiøse miljøregler.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at det å være foregangsland innebærer å gå foran med nye tiltak og virkemidler i miljøpolitikken. Flertallet vil peke på at miljøreguleringer kan bidra til reduserte kostnader og risiko for bedrifter, og dermed styrke norske bedrifters konkurranseevne. Flertallet vil også peke på at noen bransjer har vokst kraftig som følge av nye miljøkrav - for eksempel leverandører av renseteknologier og avfallssystemer.

Flertallet viser til at internasjonalt samarbeid er viktig for å løse miljøutfordringene. Flertallet vil peke på Kyoto-avtalen som en viktig forpliktende internasjonal miljøavtale for å løse et alvorlig globalt miljøproblem, nemlig trusselen om menneskeskapte klimaendringer.

Flertallet vil imidlertid også peke på at strengere miljøkrav kan gjøre at Norge ligger i forkant i utviklingen av miljøteknologi, noe som over tid vil styrke norsk næringslivs konkurranseevne etter hvert som strengere miljøkrav også gjøres gjeldende i andre land. Miljøkrav kan stimulere bedriftene til å satse på utvikling av ny teknologi. Flertallet vil kombinere forutsigbare miljøkrav med en offensiv satsing på forskning og utvikling.

Flertallet vil videre peke på at vektleggingen av høye miljøstandarder og et godt miljørenommé på flere områder er et viktig konkurransefortrinn for Norge, blant annet når norske selskaper skal markedsføre seg internasjonalt.

Flertallet vil også peke på at det er de totale rammebetingelser norske bedrifter møter i forhold til sine internasjonale konkurrenter som er det avgjørende, og ikke miljøkrav alene. Forholdet mellom norske og internasjonale miljøstandarder er bare en av flere faktorer som betyr noe for norske bedrifters konkurranse-situasjon.

Flertallet mener at med en stadig økende grad av globalisering er det viktig med en sammenligning av de konkurransevilkår norsk næringsliv møter her i landet i forhold til de betingelser de møter internasjonalt. I denne sammenheng er det viktig også å se på norske miljøkrav i en internasjonal sammenheng.

Flertallet viser til at Norge skal bli verdensledende på miljøvennlig bruk av gass. Utvikling og implementering av teknologi for fangst og lagring av CO₂ kan ha positive næringsmessige effekter for Norge.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til at Regjeringen vil samarbeide med utbyggerne av gasskraft om anlegg for CO₂-fangst, og bidra økonomisk til at dette skal gjennomføres så snart som mulig. Dette flertallet vil peke på at Norge har nasjonale interesser knyttet til bruk av olje og gass som ikke innebærer utslipp av klimagasser. De geologiske mulighetene for deponering av CO₂ på norsk kontinentalsokkel er gode.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at regjeringen Bondevik II i 2004 opprettet innovasjonsvirksomheten for miljøvennlig gasteknologi - Gassnova - med oppstart fra 1. januar 2005. Gassnova skal gi støtte til prosjekter for utprøving og demonstrasjon, og bidra til å utvikle kostnadseffektive og fremtidsrettede teknologikonsepter for gasskraft med CO₂-håndtering.

Disse medlemmer viser videre til at regjeringen Bondevik II i forbindelse med behandlingen av Revidert nasjonalbudsjett for 2004 foreslo, og fikk vedtatt, opprettelsen av et fond på 2 mrd. kroner til miljøvennlig gasskraftteknologi. Gassnova skal disponere avkastningen av dette fondet til å støtte utprøving og demonstrasjon av slike teknologier.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er litt forundret over at Regjeringen i det ene øyeblikket understreker at det er særdeles få særnorske miljøregler, om noen i det hele tatt, mens man i neste avsnitt har en rosende omtale av de særnorske CO₂-rensekravene for gasskraftverk.

Disse medlemmer er selvsagt enige i betydningen av en god miljøpolitikk, men har derimot vært noe avventende til bruken av de store festtaler som i stor grad har preget retorikken til ulike regjeringer. Disse medlemmer vil understreke at det er viktig å føre en god og streng miljøpolitikk, men at internasjonale miljøproblemer må håndteres gjennom internasjonale

avtaler og forpliktelser, og ikke gjennom særnorske miljøkrav som bare medfører utflagging av næringslivet og de globale miljøutfordringene.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at klimaproblemet er den største miljøutfordringen vi står overfor i dag. Vi trenger derfor en rekke tiltak og omfattende bruk av virkemidler for å redusere klimagassutslippene. Norge må oppfylle utslippsforpliktelsene gjennom nasjonale tiltak, supplert med bruk av Kyoto-mekanismene.

Komiteen er kjent med at Hydro Aluminium AS, Årdal metallverk, i 2001 fikk ny utslippstillatelse med krav om reduserte utslipp fra 2007, og at Hydro Aluminium nå har søkt Statens forurensningstilsyn om endring i utslippstillatelsen, og at eventuell klage vil bli behandlet av Miljøverndepartementet.

Komiteen viser for øvrig til brev fra miljøvernministeren, datert 21. april 2006, som er vedlagt innstillingen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre mener det er uheldig dersom særnorske miljøkrav fører til at bedrifter flytter fra Norge eller utkonkurreres av utenlandske konkurrenter, og produksjonen dermed flyttes til land med lavere miljøstandarder enn Norge. Det tjener ikke det globale miljøet på, og kostnadene kan være store for de berørte bedrifter og deres ansatte.

Disse medlemmer vil peke på forholdet mellom det totale skatte- og avgiftsnivået i Norge i forhold til i utlandet, og ikke minst betydningen av å føre en makroøkonomisk politikk som gir en stabil og konkurransedyktig rente og valutakurs i forhold til landene rundt oss.

Disse medlemmer mener det er viktig å se på norske miljøkrav i en internasjonal sammenheng og at det er mest naturlig å gjøre dette som en del av den jevnlige rapporteringen i stortingsmeldingene om Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen med jevne mellomrom gjennomgå norske miljøkrav sett i forhold til den internasjonale konkurransen norske bedrifter møter i andre OECD-land, og presentere denne gjennomgangen i stortingsmeldingene om Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet registrerer at Regjeringen fortsetter å spre usikkerhet og falske løfter om hvilken politikk Regjeringen vil føre. Som omtalt i forslaget må Hydro Årdal stenge ned Søderberglinjen. Signalene fra Regjeringen om hvilke muligheter Hydro har til å utsette nedstengelsen har vært meget motstridende. Representanten Heidi Sørensen fra regjeringspartiet Sosialistisk Venstreparti har sagt til Dagsavisen at en slik utsettelse er umulig pga. internasjonale forpliktelser. Derimot har

både statsministeren og næringsministeren antydte at Hydro skulle få utsettelse, noe som betyr at norsk lovgivning som medfører nedstengelsen, ikke er bundet av internasjonale avtaler på samme måte og dermed må kunne omtales som særnorsk. Disse medlemmer blir derfor forundret over at Regjeringen og regjeringspartiene ignorerer problemstillingen som forslaget tar opp, og rett og slett nekter å avklare realitetene rundt særnorske miljøkrav. Det er særdeles skuffende fra en flertallsregjering som lovet å sikre en aktiv næringspolitikk med konkurransedyktige rammevilkår for næringslivet.

Disse medlemmer har for øvrig merket seg Regjeringens offensive retorikk om at Norge skal være et foregangsland på miljø, men at miljøvernministeren i sitt brev til komiteen, datert 21. april 2006, fremstiller norsk miljølovgivning som nærmest en blåkopi av EU-regelverket. Disse medlemmer er usikre på om dette skal tolkes som en korrekt virkelighetsbeskrivelse, hvor norsk miljøpolitikk i realiteten ligger på linje med resten av Europa, eller om Regjeringen i denne saken ikke ønsker fokus på at særnorske miljøregler faktisk innebærer tap av arbeidsplasser og utflytting av industri. Det viser i alle fall at Regjeringen ikke er villig til å innrømme overfor næringslivet at politiske valg om strenge miljøregler også har konsekvenser for næringslivet og arbeidsplasser når reglene kun rammer norsk næringsliv, mens utenlandske konkurrenter ikke pålegges tilsvarende restriksjoner og ekstrakostnader.

Disse medlemmer tar opp forslaget fremsatt i Dokument nr. 8:42 (2005-2006).

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre mener det er viktig å presisere at det nødvendigvis ikke er miljøkrav som gjør at arbeidsplasser i Norge går tapt. Dette har også med generelle rammevilkår for norsk industri å gjøre. Samtidig er det slik at rammebetingelsene for norsk industri i stor grad fastlegges gjennom internasjonale avtaler.

Disse medlemmer er kjent med studier fra EU som viser at miljøreguleringen faktisk kan styrke norske bedrifters konkurransevne. Disse medlemmer mener videre at man ved å stille miljøkrav til industrien samtidig bidrar til å fremskynde industriens egen forskning og utvikling av miljøvennlig teknologi og miljøvennlige løsninger.

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen med jevne mellomrom gjennomgå norske miljøkrav sett i forhold til den internasjonale konkurransen norske bedrifter møter i andre OECD-land, og presentere denne gjennomgangen i stortingsmeldingene om Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen gjennomgå alle særnorske miljøkrav som kan medføre konkurranseulempes for norsk industri, og fremme forslag om nødvendige endringer som sikrer samme miljøkrav for norsk industri som er gjeldende i EU og andre sammenlignbare konkurrentland.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument nr. 8:42 (2005-2006) - forslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Tord Lien, Kåre Fostervold og Øyvind Korsberg om å gjennomgå alle særnorske miljøkrav som kan medføre konkurranseulempes for norsk industri - avvises.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 11. mai 2006

Gunnar Kvasheim
leder

Heidi Sørensen
ordfører

Vedlegg

Brev fra Miljøverndepartementet v/statsråden til energi- og miljøkomiteen datert 21. april 2006

Vedrørende dokument 8:42 (2005-2006) Om å gjennomgå alle særnorske miljøkrav som kan medføre konkurranseulempen for norsk industri

Jeg viser til brev av 30. mars 2006 fra energi- og miljøkomiteen der forslag til Dokument nr. 8:42 (2005-2006) fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Tord Lien, Kåre Fostervold og Øyvind Korsberg om å gjennomgå alle særnorske miljøkrav som kan medføre konkurranseulempen for norsk industri, oversendes Miljøverndepartementet for utredning mv.

Rammebetingelsene for norsk industri fastlegges i stor grad gjennom internasjonale avtaler. Dette gjelder både det internasjonale handelsregelverket gjennom WTO, internasjonale miljøavtaler, eller avtaler på andre områder, for eksempel landbruk, energi m.m.. FN-systemet har ofte vært pådriver for internasjonale miljøavtaler og det er opprettet flere rettslig bindende konvensjoner som gir landende forpliktelser på miljøområdet. Det internasjonale regelverket, sammen med EU/EØS-regelverket gir et sett med forpliktelser for norsk miljøvernpolitikk og handelspolitikk. De internasjonale handelsreglene sikrer bl.a. at nasjonale miljøtiltak som går på bekostning av handel må ha en reell helse- eller miljøbegrunnelse og tiltakenes omfang må stå i sammenheng med de helse- og miljøkostnader som skal repareres eller forhindres gjennom tiltaket

Generelle rammebetingelser for norsk industri

Rammebetingelsene generelt for norsk industri påvirkes blant annet av miljøkrav som både stilles til produksjonsprosessen gjennom forurensningsloven og/eller til selve produktet gjennom produktkontrollloven. For å sikre en tilstrekkelig miljøstandard og samtidig sikre rettferdig konkurranse er det utviklet en rekke internasjonale avtaler på miljøområdet. Således er norsk næringslivs konkurransevne i stor grad sikret ved at miljøkravene er tilpasset krav som gjelder i øvrige land.

Omlag 80 prosent av norske miljøregler kommer fra EU som følge av EØS-avtalen. EUs regelverk har gitt mulighet til å sette høyere miljøstandarder fordi EU - som vår viktigste handelspartner - har innført stadig mer ambisiøse miljøregler. Norsk næringslivs konkurransevne svekkes ikke som følge av ambisiøse miljøregler fordi europeisk næringsliv er underlagt tilsvarende miljøregler.

Jeg vil også påpeke at miljøreguleringer faktisk kan bidra til å styrke norske bedrifters konkurransevne. Studier fra Europa viser at miljøreguleringer kan medføre reduserte kostnader og risiko for bedrifter, gi konkurransefordeler og skape nye arbeidsplasser og teknologimarkeder. Dette fremgår av en oppsummering utarbeid av EPA-nettverket, som består av ledere fra miljødirektorat i 26 Europeiske land. Nettverket består av institusjoner som til daglig arbeider med å gjennomføre miljøpolitikken.

Noen bransjer har vokst kraftig som følge av nye miljøkrav, for eksempel leverandører av renseteknologier og avfallssystemer. Vi har mange eksempler fra Norge på bedrifter som har vokst og nye arbeidsplasser som er skapt på grunnlag av miljøteknologi og miljø- og energieffektive produkter. Norge har blant annet vært tidlig ute med virkemidler rettet mot innsamling av tom drikkevareemballasje. Dette har blant annet skapt et marked for en bedrift som det norske panteselskapet Tomra. Stadig flere land innfører tilsvarende reguleringer, blant annet med bakgrunn i EU-regelverk, og bidrar dermed til å ekspandere det markedet som Tomra opererer i. Også for elektrisk og elektronisk (EE) avfall var Norge tidlig ute med å utvikle og gjennomføre særskilte reguleringer, som blant annet har gitt næringslivet et større ansvar for å ta hånd om egne produkter når de ender som avfall. Også EU har nå nylig innført tilsvarende reguleringer, som i stor grad er basert på det allerede etablerte norske systemet.

Innenfor EØS-området settes det i stor grad felles standarder for miljø og indre marked, og en omfattende andel av norske miljøregler er altså som følge av EØS-avtalen en gjennomføring av EUs regelverk. For større industribedrifter er for eksempel direktivet om integrert forebygging og begrensning av forurensning (IPPC-direktivet) sentralt ved kravstilling. Direktivet er gjennomført i norsk rett, og et bærende prinsipp under direktivet er at de beste tilgjengelige teknikker (BAT) skal legges til grunn av nasjonale myndigheter ved kravstilling. Det utarbeides felles-europeiske anvisninger på hva som kan regnes for BAT innenfor ulike bransjer.

Forslaget viser spesielt til virksomheten ved Hydros aluminiumsanlegg i Årdal. Hydro Aluminium AS, Årdal metallverk, fikk i 2001 ny utslippstillatelse med krav om reduserte utslipp fra 2007. De miljømessige rammebetingelsene for disse bedriftene er i hovedsak satt ut fra internasjonale bestemmelser som Norge er forpliktet til å etterkomme, blant annet rekommandasjonen innen Oslo og Paris konvensjonen (OSPAR). Dersom det foreligger nye opplysninger eller endrede forhold i saken kan forurensningsmyndigheten etter søknad vurdere endringer i vilkårene. Jeg er kjent med at Hydro Aluminium nå har søkt Statens forurensningstilsyn om endring i utslippstillatelsen, og en eventuell klage vil bli behandlet av Miljøverndepartementet.

Regelverket som er rettet mot produkter for å beskytte miljø og helse er i stor grad totalharmonisert innen EØS-området, og kravene til import, eksport, bruk og omsetning av produkter er derfor i stor grad de samme i hele området. På enkelte områder har Norge hatt strengere bestemmelser, men EUs regelverk på området er utviklet og forbedret slik at i stor grad de samme tilsvarende bestemmelser nå gjelder i hele EØS-området.

EU-kommisjonen la i februar 2001 frem en ny kjemikaliestrategi (hvitbok) som foreslår et nytt system for

kjemikalieforvaltning. Dette nye regelverket kalles REACH (Registration, Evaluation and Authorisation and restrictions of CHemicals). Formålet med forslaget er å styrke reguleringen av kjemikalier i Europa. Forslaget vil snu bevisbyrden slik at det blir næringslivet, ikke myndighetene, som får ansvaret for å vise at et kjemisk stoff ikke har uakseptable virkninger for helse og miljø. EUs kjemikalierregelverk vil trolig få direkte konsekvenser for Norge gjennom EØS-avtalen, og norske myndigheter og eksperter arbeider derfor aktivt for å påvirke utformingen av regelverket. Fra norsk side har man fra begynnelsen understreket at regelverket må sikre en høy beskyttelse av helse og miljø.

Jeg vil derfor vise til at store deler av EUs miljøpolitikk setter felles standarder for miljø og indre marked, og at EU de senere år har innført stadig flere ambisiøse miljøregler. Norsk industri møtes derfor i liten grad med særnorske miljøkrav. På enkelte områder har imidlertid EU foreløpig ikke utviklet felleharmoniserte standarder. Ofte settes det også minstestandarder som gir EU/EØS-landene mulighet til å gå lenger. På disse områdene vil derfor miljøkravene variere mellom ulike EU/EØS-land ut ifra landenes nasjonale mål og behov. I Norge vil for eksempel lokalisering av industri, sårbar natur, industristruktur og miljøpolitisk ambisjonsnivå kunne innebære at reguleringene blir andre og noen ganger strengere enn i enkelte andre land. De særnorske miljøkrav er imidlertid alltid gjenstand for en avveining av de forurensningsmessige ulemper ved tiltaket sammenholdt med de fordeler og ulemper som tiltaket for øvrig vil medføre.

Klimapolitiske virkemidler

Norsk klimapolitikk fastlegges innenfor rammene av våre internasjonale forpliktelser. Klimakonvensjonen, som ble vedtatt i 1992 og trådte i kraft i 1994, la det første viktige grunnlaget for det internasjonale arbeidet med å motvirke menneskeskapte klimaendringer og forberede tilpasninger til klimaendringer. Konvensjonen har som endelig mål en stabilisering av konsentrasjonen av klimagasser i atmosfæren på et nivå som vil forhindre farlig, menneskeskapt påvirkning av klimasystemet. Konvensjonen forplikter landene til å vedta nasjonale klimastrategier og gjennomføre tiltak i samsvar med disse for å begrense sine utslipp av klimagasser og øke opptaket av slike gasser, samt å tilrettelegge for tilpasning til klimaendringer. Norge ratifiserte Klimakonvensjonen 9. juli 1993.

Kyotoprotokollen bidrar til å utdype og konkretisere industrilandenes forpliktelser under Klimakonvensjonen. Protokollen ble ratifisert av Norge 30. mai 2002 og trådte i kraft 16. februar 2005. Protokollen fastsetter rettslig bindende utslippsforpliktelser for det enkelte industriland og Det europeiske fellesskap. Den prosentvise størrelsen på forpliktelsen varierer fra land til land, innenfor et samlet mål om å redusere industrilandenes samlede utslipp av klimagasser med minst 5 prosent i forhold til 1990-nivå i perioden 2008-2012. I-landene er forpliktet til å gjennomføre tiltak for å begrense sine utslipp av klimagasser. Det er imidlertid

i stor grad opp til landene selv å velge hvilke virkemidler de vil ta i bruk.

Kyotoprotokollen omfatter en rekke land som produserer varer og tjenester som Norge konkurrerer med. Alle land skal nå sine forpliktelser og må innrette seg hensiktsmessig ift. dette. Ulike forpliktelser, næringsstruktur og kultur for valg av virkemidler vil være avgjørende for hvordan det enkelte land innretter seg. Når en skal vurdere hvordan virkemiddelbruken påvirker konkurranseforholdene mellom land, må disse aspektene tas i betraktning. Når et land velger å ta i bruk virkemidler som kan svekke enkelt næringskonkurransekraft, så gjøres dette fordi landets samlede konkurransevne påvirkes minst mulig. Når en skal vurdere konkurransepåvirkninger av miljøvirkemidler for enkelt næringer er det også helt sentralt å se dette i sammenheng med andre rammebetingelser som næringen står overfor. For eksempel kan det gi et feil inntrykk av konkurransesituasjonen å sammenlikne særskilte miljøavgifter når dette er koplet opp i mot lavere skatter og avgifter på andre områder.

Norges forpliktelse under protokollen er at de årlige klimagassutslippene i perioden 2008-2012 ikke skal være mer enn 1 prosent høyere enn i 1990; dvs i gjennomsnitt ikke skal overstige 50,6 millioner tonn CO₂-ekvivalenter per år. Som supplement til nasjonale tiltak gir Protokollen Norge og andre industriland adgang til å erverve kvoter gjennom Kyotomekanismene, for å dekke utslipp utover de som er spesifisert i forpliktelsen.

Norges utslipp i 2004 var på 55,1 millioner tonn CO₂-ekvivalenter, og uten nye virkemidler og tiltak vil gapet mellom Norges utslipp og utslippsforpliktelsen være om lag 10 millioner tonn i 2010 (midtveis i forpliktelsesperioden). Regjeringen har i tilleggsbudsjettet slått fast at utslippsforpliktelsen under Kyotoprotokollen skal oppfylles gjennom en kombinasjon av nasjonale tiltak og bruk av Kyotomekanismene slik protokollen legger opp til, der en betydelig del av utslippsreduksjonene skjer gjennom nasjonale tiltak. I tilleggsbudsjettet heter det også at hovedinnretningen i klimapolitikken er sektorovergripende, slik at klimamålet kan nås på en effektiv måte.

CO₂- og energiavgifter

CO₂-avgiften, som ble innført i 1991, har gitt varige utslippsreduksjoner og derved også bidratt til oppfyllelse av Norges forpliktelse under Kyotoprotokollen. En rekke land, bl.a. Sverige, Danmark og Frankrike, bruker avgifter som klimapolitisk virkemiddel. Norge har forholdsvis høye avgifter på diesel og fyringsolje, men redusert avgift for treforedlingsindustriens bruk av mineralolje. I tillegg har Norge gjennomgående et noe bredere avgiftsgrunnlag for mineraloljeprodukter enn andre OECD-land. Blant annet er innenriks luftfart og sjøfart omfattet av CO₂-avgiften i Norge, mens disse sektorene i liten grad er omfattet av tilsvarende avgifter i andre land.

Prosessindustrien er imidlertid i praksis fritatt fra CO₂-avgiften som følge av at kull og koks og innen-

landsk bruk av gass ikke er omfattet av avgiften. I likhet med de reduserte satsene for treforedlingsindustrien har dette nettopp vært gjort av hensyn til disse industrienes konkurransevne. Tilsvarende gjelder også for EU-landene, selv om det er innført minstesatser for avgifter på bl.a. kull og naturgass i EUs energi-skattedirektiv.

Nasjonale virkemidler er ofte basert på hvilken tilgang landet har til energiressurser og sammensetningen av energibruken, i tillegg til nærings- og miljøpolitiske interesser og mål. EU har fastlagt visse minimumssatser for energiavgifter. De fleste landene har høyere avgiftssatser for mineralolje enn minimumssatsene, mens minimumssatsene er effektive for visse anvendelser av kull og naturgass.

De klimapolitiske virkemidlene er altså utformet slik at konkurranseutsatt industri står overfor mindre strenge reguleringer enn andre næringer. Dette gjelder både i Norge og i de fleste OECD-land som fører en aktiv klimapolitikk. De landene som har innført klimamotiverte avgifter, har i første rekke avgifter på husholdninger og transportsektoren. Konkurranseutsatt industri er ofte unntatt eller betaler lavere CO₂- og energiavgifter enn andre næringer. Utslippsintensiv industri er i stor grad også holdt utenfor systemene med omsettelige klimagasskvoter. De deler av prosessindustrien som er store brukere av elektrisitet blir berørt av virkningene av kvotesystemet på kraftprisen.

Kvotesystem og forståelse med prosessindustrien

Det norske kvotesystemet for klimagasser ble innført med virkning fra 1.1.2005. Et kvotesystem med omsettelige utslippstillatelser gir i prinsippet god sikkerhet for at et nasjonalt fastsatt mål om begrensninger i utslipp fra kvotepliktig virksomhet nås til fastsatt tid. Et velfungerende kvotesystem med fritt omsettelige kvoter stimulerer samtidig til kostnadseffektive løsninger ved at utslippsreduksjonene gjennomføres der kostnadene er lavest.

Utformingen av det norske kvotesystemet ligger nært opp til EUs eget system, både når det gjelder omfang av kilder og gasser og andre elementer. I likhet med landene i EU har Norge for perioden 2005-2007 utformet et system basert på vederlagsfri tildeling av kvoter. Bedriftene ble tildelt kvoter tilsvarende 95 % av historiske utslipp eller et beregnet behov. Dette reduserer belastninger og bidrar til å dempe omstillingskostnader og faren for nedleggelse av konkurranseutsatt industri. Den viktigste forskjellen mellom Norge og EU-landenes kvotesystemer er at treforedlingsindustrien og offshoresektoren har CO₂-avgift i Norge og derfor ikke er kvotepliktige for perioden 2005-2007.

Miljøverndepartementet og Prosessindustriens Landsforening (PIL), nå Norsk Industri, har forhandlet fram en overenskomst som sikrer at den delen av prosessindustrien som ikke har kvoteplikt i 2005-2007 likevel forplikter seg til å redusere klimagassutslippene innen utgangen av 2007. Det tallfestede utslippsmålet i overenskomsten på 13,5 millioner tonn omfatter utslipp av alle de seks typene klimagasser som regule-

res av Kyotoprotokollen, blant annet fra aluminium-, ferrolegerings-, karbon-, mineralgjødsels- og karbidindustri. I tråd med føringer fra Stortinget er både kvotesystemet og overenskomsten utviklet i nær dialog med prosessindustrien nettopp for å ivareta konkurransehensyn.

Klimagassutslippene fra bedriftene som fanges opp av kvotesystemet og det tallfestede utslippsmålet i overenskomsten med PIL, utgjorde i 2003 vel fjorten millioner tonn CO₂-ekvivalenter, eller i underkant av 25 prosent av Norges totale klimagassutslipp.

Regjeringen har åpnet for å inkludere EUs kvotedirektiv i EØS-avtalen. Innlemmelse av kvotedirektivet i EØS-avtalen er likevel ikke endelig avklart med dette, siden innlemmelse forutsetter aksept fra de andre EFTA/EØS-landene Island og Liechtenstein. Kvotedirektivet krever at treforedlingsindustrien og offshoresektoren omfattes av kvoteplikt fra 2008. Regjeringen vil komme nærmere tilbake til endelig utforming av kvotesystemet for perioden 2008-2012 i en egen odelsingsproposisjon. Innspillet fra Oljeindustriens Landsforening (OLF) vil bli vurdert i denne sammenheng. Det vil i den forbindelse også bli vurdert om det er aktuelt å videreføre forståelsen med Norsk Industri for eventuelle utslippskilder som ikke inngår i kvotesystemet.

CO₂-håndtering på gasskraftverk

Regjeringens mål er at Norge skal bli verdensledende på miljøvennlig bruk av gass. Målene om CO₂-håndtering på gasskraft må sees i denne sammenheng. Utvikling og implementering av teknologi for fangst og lagring av CO₂, kan også ha positive næringsmessige effekter for Norge på sikt. Det er grunn til å understreke at utbyggerne av gasskraft ikke skal bære den økonomiske kostnaden knyttet til CO₂-håndtering alene. Regjeringen vil samarbeide med utbyggerne av gasskraft om anlegg om CO₂-fangst, og bidra økonomisk til at dette skal gjennomføres så snart som mulig. Norge som en betydelig produsent av olje og gass, har nasjonale interesser knyttet til utviklingen av teknologi som sikrer en miljømessig forsvarlig utnyttelse og produksjon av olje og gass. De geologiske formasjonene på norsk kontinentalsokkel, gjør også at Norge har særlige forutsetninger for lagring av CO₂.

Jeg ser det som viktig at Norge spiller en aktiv rolle internasjonalt for å utvikle internasjonale avtaler og regelverk på miljøområdet, og vil understreke betydningen av internasjonalt samarbeid som en vesentlig forutsetning for å finne gode løsninger på en rekke av de alvorlige miljøproblemer vi står overfor som for eksempel klimaendringer og spredning av og miljøgifter i naturen. Å ligge langt fremme på miljøområdet er for øvrig i mange henseender også en konkurransefordel, samtidig som jeg understreke betydningen av at internasjonalt bindende avtaler innebære like rammebetingelser for konkurrerende industri.

På denne bakgrunn mener jeg at de krav som stilles til norsk industri er balanserte krav som sikrer at både miljøhensyn og hensynet til virksomhetens konkurransevne ivaretas på en tilfredsstillende måte.

